

Sibelius-Seura 50 vuotta

Lyhennelmä Seuran puheenjohtajan Esko Häklin puheesta

Seuran 50-vuotistilaisuudessa 4.12.2007.

Sibelius-Seuran perustaminen oli ilmassa jo säveltäjämestarin viimeisenä elinvuonna. Hanke lykkäytyi kuitenkin, kun saatiin tietää Sibeliuksen itsensä toivoneen, ettei seuraa perustettaisi hänen elinaikanaan. Lykkäyksestä ei kuitenkaan tullut pitkä. Kun Seura vuoden lopulla, Sibeliuksen syntymäpäivän aattona seitsemäs joulukuuta perustettiin, se tapahtui Suomen Kulttuurirahaston aloitteesta ja rahaston tuella. Tarkoituksena oli perustaa valtakunnallinen Sibelius-Seura, jolla olisi haaraosastot sekä Hämeenlinnassa että Turussa. Hämeenlinnaan haaraosasto perustettiin seuraavana vuonna, mutta kun sen säännöt lopullisesti muotoiltiin, haaraosasto oli ilmeisesti ollut käytännöllisintä muuttaa itsenäiseksi seuraksi. Turussa toiminta keskittyi seuran perustamisen sijasta Åbo Akademin Sibelius-museon ympärille.

Seura laati itselleen laajan toimintaohjelman ja asetti peräti neljä eri jaostoa toteuttamaan sitä. Seura halusi edistää Sibelius-museota Turussa, Sibeliuksen syntymäkodin saamista museoksi Hämeenlinnassa ja Ainolan hankkimista kotimuseoksi. Seura halusi laatia luettelon Sibeliuksen sävellyksistä, vaikuttaa siihen että Sibeliuksen loppuun myydyistä nuoteista otettaisiin uusia painoksia, koota monipuolisen Sibelius-kirjaston, harjoittaa laajaa tiedotustoimintaa myös ulkomailla sekä käynnistää viulukilpailun. Toiminta käynnistyi kuitenkin hitaasti rahan puutteen takia.

Vuonna 1965 vietettiin Sibeliuksen syntymän 100-vuotismuistoa. Tuo suurimuotoinen juhlavuosi oli Seuran kannalta merkityksellinen, sillä valtiovaltakin juhlavuotta tärkeänä. Sibelius ja hänen musiikkinsa saivat osakseen suurta huomiota kautta maailman, aina Fidel Castron Kuubaa myöten. Neuvostoliitossa Sibeliuksen ensimmäinen sinfonia sovitettiin kahdelle pianolle, esitettiin ja julkaistiin painettuina nuotteina.

Omana aloitteenaan Seura oli 1960-luvun alussa ryhtynyt toimiin Sibelius-monumentin pystyttämiseksi niin, että se olisi voitu paljastaa juhlavuoden kuluessa. Patsas valmistui kuitenkin vasta vuonna 1967. Vaikka valtio tukikin hanketta merkittävällä tavalla, Seura joutui järjestämään

laajan kansalaiskeräyksen, joka käynnistettiin helmikuussa 1962. Pääosan varojen keräämisestä hoitivat koululaiset, minkä lisäksi tukea hankittiin myös liike-eläältä. Keräyksen yhteydessä järjestettiin satoja Sibeliuksen-juhlia eri puolilla maata konsertteineen ja esitelmätilaisuuksineen. Tämä oli varmasti suurin yhtenäinen kansalaishankkeiden, jonka avulla Sibeliuksen ja hänen musiikkiaan on tehty maassamme tunnetuksi. Hanke oli Seuran historian suurin kertapöytä.

Patsashanke sai valtavan julkisuuden; mukaan mahtui myös kritiikkiä. Viitattiin mm. siihen, että kelvollisen konserttitalin saaminen Helsinkiin olisi ollut kiireellisempää. Hankkeen saamaan huomioon vaikutti osittain jännittävä kilpailuprosessi, jonka voitti taiteilija Eila Hiltunen, osittain patsaan moderni, abstrakti muoto, jolla alun pitäen ei ollut minkäänlaista nähtävissä olevaa yhteyttä Sibeliukseen. Nykyisin Sibeliuksen-monumentti on yksi Helsingin suosituimmista turistinähtävyyksistä.

Kohta perustamisensa jälkeen Seura yritti saada Sibeliuksen-viikkojen ohjelmaan n.s. "viulunsoiton kilpailun", mutta hanke ei ottanut tulta, sillä Sibeliuksen-viikot olivat jatkuvasti taloudellisessa ahdingossa. Juhlavuoden lähestyessä ilmeisesti myös valtiovalta havaitsi viulukilpailun sopivan erinomaisesti juhluvuoden ohjelmaan ja Seuraa pyydettiin järjestämään kilpailu. Varsinaisen kilpailutoimikunnan lisäksi Seura asetti kansainvälisen kunniatoimikunnan puheenjohtajanaan rouva Aino Sibeliuksen ja jäseninä joukko tuon ajan suurimpia ulkomaisia nimiä, kuten Sir John Barbirolli, Herbert von Karajan, Zoltán Kodály, Yehudi Menuhin, David Oistrach ja Igor Stravinsky.

Vuoden 1965 jälkeen joka viides vuosi järjestetty viulukilpailu on yksi Seuran merkityksellisimmistä jatkuvista hankkeista. Se on nykyisin yksi maailman merkittävimmistä musiikkikilpailuista. Opetusministeriö on jatkanut kilpailun avustamista, minkä lisäksi olemme saaneet merkittävää taloudellista tukea sekä yritys yhteistyökumppaneiltamme että rahastoilta. Kilpailun sponsorina viime kilpailussa oli Rastor Oy, joka on sitoutunut tukemaan myös edessä olevaa seuraavaa kilpailua. Suomen kulttuurirahasto, Wihurin rahasto ja Svenska kulturfonden ovat niin ikään tukeneet kilpailua tuntuvalta tavalla.

Seura ja Sibeliuksen-Akatemia solmivat vuonna 2007 sopimuksen, jonka mukaan Sibeliuksen-Akatemia huolehtii jatkossa kilpailun käytännön järjestelyistä. Vastuu kilpailun edellytysten ja kilpailun jatkuvuuden varmistamisesta säilyy silti edelleen Seuralla.

Aino Sibeliuksen kuoltua 1969 Seura ryhtyi toimeen saadakseen valtion ostamaan Ainolan ja ylläpitämään sitä kotimuseona. Sitkeät yritykset johtivat myönteiseen tulokseen, ja Ainola siirtyi valtion omistukseen 1972. Museota hoitaa Ainola-säätiö, jonka perustivat opetusministeriö ja Sibelius-Seura. Säätiön hallintoon osallistuvat Suomen valtio, Sibelius-Seura, Järvenpään kaupunki sekä Sibeliuksen suku.

Kolmas pitkäaikainen suurhanke on Sibeliuksen koottujen teosten julkaiseminen. Perusteellisten esitöitten jälkeen hanke käynnistyi vuonna 1996, ja ensimmäinen nide ilmestyi 1998.

Kysymyksessä on Suomen musiikintutkimuksen suurin projekti. Seuran tehtävänä on huolehtia hankkeen rahoituksesta. Siitä noin puolet saadaan opetusministeriöltä. Muita rahoittajia ovat kulttuurirahastot, tällä hetkellä: Suomen kulttuurirahasto, Kordelinin rahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Svenska kulturfonden, Konstsamfundet ja Niilo Helanderin Säätiö. Projektin käytännöllisestä toteutuksesta vastaa sopimuksen mukaan Kansalliskirjasto (aiemmin Helsingin yliopiston kirjasto) ja teossarjan julkaisemisesta kustannusliike Breitkopf & Härtel.

Seura on näin ollen keskittynyt suuriin kansallisiin Sibelius-hankkeisiin. Seuran puolesta esitän lämpimät kiitoksemme kaikille Seuran entisille ja nykyisille luottamus- ja toimihenkilöille sekä niille, jotka ovat antaneet panoksensa Seuran hankkeitten toteuttamiseksi. Niin ikään kiitän sekä valtiovaltaa, Rastor Oy:tä että yksityisiä rahastoja saamastamme taloudellisesta tuesta. Kiitoksemme ansaitsee myös Sibelius-Akatemia yhteistyövalmiudestaan.